HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נמדדה מבפנים. (ו) דלמרינן התם[ס] כוורת הקש וכוורת הקנים וכור ספינה אלכסנדרית ושידה תיבה ומגדל שמחזיקים מ' סאה בלח שהן כוריים בינם ינאו מתורת כלי [1] ואין מקבלין טומאה: **השידה נמדדה מבפנים.** אם מחזיק חללה כוריים טהורה: **מכחון.** עודי הנסרים נמדד עמה דרוחין [1] אילו היה חלל מבפנים היה משלים לכוריים: **עובי הרגלים.** הרגלים עביים יותר מן הנסרים: **לכזבו.** מסגרת סביב לפיהם: **וביניהם.** אותו אויר שבין הרגלים מתחת אין נמדד דלא אמרי' רוחין כאילו שוים יורדין עד סוף הרגלים: **טפח.** מקום חשוב הוא: **שמן תחילה לעולם.** בין שנטמא בשב הטומאה או בראשון או בשני הוי איהו ראשון דקי"ל (פסחים דף יד:) כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה ושמן משקה (ב): **יין לא.** בתמיה. דיין מי איכא למ"ד ה] לאו משקה הוא: **אלא אימא ר"ש שזורי אומר יין.** ולא שמן ודבש דלא הוו משקין ולהכך קא"ר חנינא הלכה כר"ש: **נתערב לי עכל.** דמאי בחולין ולא יכול להפרישם ממנו מפני חולין המעורבין בו ואע"ג דלמאי לא מיחייב מדאורי' במעשר אפילו הכי הואיל ומיחייב מדרבנן הוה ליה מן חולין הפטור על טבל המייב: **קח מן השוק.** דמאי מעם המרך דהוי נמי פטור מדאורייתא על הפטור לאורייתא [2]: **ולימא קח מן העובד כוכבים.** דפטור מדאורייתא ומייב מדרבנן: **אין רוב עמי הארץ מעשרין.** אלא מספקינן (ג) בהו [1] ממלה על מחלה הילכך איכא למימר המעורב נתעשר וזה לא נתעשר אי נמי איפכא כך שמעתי וקשיא לי א"כ כשלוקחה מן העובד כוכבי' נמי שמא ע"ה זה שמכר פירות (ד) הללו לא עשרן והוה ליה מן פטור על המיוב. וגרלה בעיני שהטבל הזה טבל גמור היה וכיון שנתערב בחולין בטל דמדאורייתא חד בתרי בטיל והוה ליה פטור מדאורייתא ורבנן הוא דאחמור ביה ואמור טבל אסור במשהו והצריכו להפרים עליו תרומה ומיהו מיניה ובידה לא דחולין ממוקנין נפטרו לגמרי ואפי' חיובא דרבנן ליכא וא"ל זא וקח מן השוק ועשר עליו לפי חשבון טבל שבו קסבר רוב עמי הארץ מעשרין הן והוה ליה פטור מדאורייתא ומייב מדרבנן כי אלי ומימא ליה קח מן העובד כוכבים דפטור נמי מדאורייתא דקס"ד יש קנין [לעובד כוכבים להפקיע] בו' ומייב (ה) מדרבנן קסבר אין קנין לעובד כוכבים. א"ד בו' קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרין ושמא זה שמכרו לא עשרו והוה ליה מייב מדאורייתא וטבל המעורב בה פטור מדאורייתא **יא**]: **קני.** פריך: מי

אשידה [6]**דתנן** [**השידה**] **ב**"ש אומרים נמדדת [6] מבפנים ובית הלל אומרים [א]מבחוץ ומודים אלו ואלו שאין עובי הרגלים ועובי הלבזבזין נמדד [ב] ר' יוסי אומר מודים שעובי הרגלים ועובי הלבזבזין נמדד וביניהן אין נמדד ר"ש שזורי אומר [ב]אם היו רגלים גבוהות טפח אין ביניהן נמדד ואם לאו ביניהן נמדד רב נחמן בר יצחק אמר איין [ג]דתנן רבי מאיר אומר [ג]שמן תחלה לעולם וחכ"א אף [ד]הדבש ר"ש שזורי אומר אף היין מכלל דת"ק סבר יין לא אימא רבי שמעון שזורי אומר יין [ה]תניא אמר [ג] ר"ש שזורי פעם אחת נתערב לי טבל בחולין ובאתי ושאלתי את רבי טרפון ואמר לי לך [ו]קח לך מן השוק ועשר עליו קסבר [ז] [7]דאורייתא ברובא בטל ורוב [ח]עמי הארץ מעשרים הן והוה ליה כתורם מן הפטור על הפטור ולימא ליה לך קח מן העובד כוכבים קסבר [ט] [ה]אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר והוה ליה מן החיוב על הפטור איכא דאמרי אמר ליה לך קח מן העובד כוכבים קסבר [י]יש קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר והוה ליה מן הפטור על הפטור ולימא ליה קח מהשוק קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרין שלח ליה רב יימר בר שלמיא לרב פפא הא דאמר רבין בר חיננא אמר עולא א"ר חנינא הלכה כר"ש שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי הלכה כמותו אף בנתערב ליה טבל בחולין אמר ליה אין אמר רב אשי אמר לי מר זוטרא קשי בה ר' חנינא מסורא פשיטא מי

שידה דתנן בית שמאי אומרים נמדדת בפנים בו'. בפ' כירה (שבת דף מד:) ושם פי' בקונטרס דשידה היא מרכבת נשים וקשה דא"כ למה לי מדידה דבמיושבים למדרס לא בעינן מיטלטל מלא וריקן דאפי' פשוטי כלי עץ המיוחדים למדרס מיטמא מדרס כדמוכח בנכורות בפ' על אלו מומין (דף לח.) דאמרינן בהנך דחזו למדרסות דלא איתקוש לשק ועוד קשה כיון דמיטמא מדרס מיטמא טמא מת כדתניא בפ' בא סימן (נדה דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת אלמה תנן במס' כלים (פי"ח מ"ב) דשידה מצלת בהאל המת ובפ' כירה (שבת דף מד:) מייתי לה בגמרא (ואין ניאותין) וכן מוכח בזבח בפרק הכן גדול (דף נה.) דאיהי עשויה למרכבת אדם דאמרינן הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל כו' וקתמר התם כיון דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן משמע דלא שכיחא ליכנס בה ונראה לפרש דעשויה להניח בה כלים ומיהו קשה מספינה פרק ר"ע במסכת שבת (דף פג:) דתניא רבי מניחא אומר גלמדנה משק מה שק מיטלטל מלא וריקן כו' ואמאי הא עשויה למדרס שנכנסים בה בני אדם וי"ל דאיירי בספינות גדולות שעיקרן עשויות לתת לתוכן פרקמטיא ולא דמיא למדרס ועוד נראה דאפי' עיקרו מ) אתי להעביר בני אדם מעיר לעיר וכן שידה למרכבת נשים לא חשיב מדרס כיון דלא עבידא להיות נשען עליה אלא ללכת ממקום למקום מידי דהוה אלוקטמין טהורין בפ' במה יולאה [ב] (שבת דף סו:) פירש אשקי"ש בלעז שהולכים עליהן בימות הגשמים ולא דמי לעגלה של קטן [בסוף פרק שני] דגילה (דף כג:) דטמאה מדרס ומיהו ר"מ פירש אלוקטמים מקנ"ש גדולות שהולכין עליהן הלינים לחידוש ואין טמאין מדרס כיון דאין עשויות להנאת מדרס מידי דהוה אסולם דממעטו בפרשת ויהי ביום שמיני סולם וקולב ויחוחיה ומעורה מדכתי' (ויקרא יא) מכל כלי עץ ולא כתיב כל כלי עץ ומדאיהו מטמא במת אינה מטמא מדרס דכל המטמא במדרס מטמא טמא מת כדתנן בפ' בא סימן (נדה מט.) והיינו טעמא משום דאינו עשוי להנאת מדרס אלא לירד בו ולעלות. מ"ר: **אימא** ר"ש שזורי אומר יין. פי' יין דווקא ולא שמן ודבש דשמן חשיב משקה בפ"ק דשבת (דף יז.) גבי מפני מה בולרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה ובמסכת מכשירין (פ"ו מ"ד) [1] (ר"ע) דחשיב בשבעה משקין יין ושמן ובפ' חבית (שבת דף קמד:) גבי מוהל השמן ובפ"ק דפסחים (דף יד: ושם) גבי הוסיף ר"ע מימיהן של כסיים לא נגמעו מלהליק שמן שנפסל בטבול יום בגר של מתכת דהוא אב הטומאה דחרב הרי הוא כחלל ודייק קסבר ר"ע טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא כו' מאי איריא בטמא מת אפי' בראשון ושני נמי תחילה הוי דתנן כל הפוסל את התרומה ממעט משקין להיות תחילה והשתא מאי קושיא ליתא דר"ע סבר כר"ש שזורי דלא חשיב שמן משקה אלא אוכל ומיהו מר"ע אינה קושיא דשמעינן ליה דחשיב שמן משקה במסכת מכשירין ומייתי ליה במס' שבת בריש פרק חבית (דף קמג:) אלא האשה מטמא לרגלן ואלא לרגלן כו' וקתמר אלי זיתים ועגבים יוכיחו כו' אבל משמע דהש"ס קשה כמו שפירשתי ותירץ ר"ת דהכא מיירי בקרוש כדקתני ריש **יג**] השמן והחלב של גרגרין בזמן שהם לחים הרי הן כאוגים פי' דהוו משקין קרשו הרי הן שניים ויש ספרים שריש זו כתובה בהן והדר קתני ר"מ אומר שמן תחילה לעולם אפי' קרוש והשתא ניחא הא דנקט לעולם וכן דבש דחכמים ויין דר"ש שזורי כולה בקרוש איירי. ב) מ"ר: **קסבר** אין קנין ו) (מחייב). ולא"ת והא מיפטר משעת מירוח העובד כוכבים ואין לומר דקסבר אינו פוטר דלא אשכחן תנא דאית ליה תרתי מירוח העובד כוכבים אינו פוטר ואין קנין דא"כ דגנן במאי מוקים ליה דר"מ אשכחן דאית ליה מירוח העובד כוכבים דאינו פוטר [ד] מ) (וסבר יש קנין לעובד כוכבים דאינו פוטר) לקמן בפרק רבי ישמעאל (דף פו:) אבל קסבר יש קנין בספ"ק דע"ז (דף כא.) ורבי יהודה אית ליה יש קנין בפ' השואל (ב"מ דף קא.) ואית ליה נמי מירוח העובד כוכבים [אינו] פוטר לקמן בפ' ר' ישמעאל וי"ל * דמ"מ דמי לחיוב כי היכי דלא א"ל קח מעניף שאינו נקוב לו מתבואת חולה לארץ ועוד כל לקוח דרבנן הוא כדדרשינן תבואת זרעך ולא לקוח בפ' השוכר את הפועלים (ב"מ דף פח.) ומיהו הר"ר יצחק בהר"ר מאיר מפרש הני מילי בשלקחו עד שלא נתמרח ואפשר שלא היה מצוי ומיהו ר"מ מפרש דאדרבה בממורחת הוא למיפטר לקוח מז) ולריך עיון אי מירוח העובד כוכבים פוטר אפילו מדרבנן בתבואה דעובד כוכבים דאמרינן בפ"ק דבכורות (דף יא:) הלוקח טבלים ממוכרים מן העובד כוכבים כו' דמרחיצהו מאן אילימא דמרחיצהו עובד כוכבים כו' והא דגזרינן משום בעלי כיסין בעובד כוכבים שלקח מישראל ט). מ"ר:

מי

מסורת הש"ס

ו) כלים פי"ח מ"ח, ב) טהרות פ"ג מ"ב, ג) תוספתא דמאי פ"ה הכ"ד, ד) מ"כ רש מוחקין דאוריי"תא כרוחא בטל ע"פ פרש"י ותרכנ זו הגי' נכונה דהשתא הוי שפיר מן הפטור מדאורי' על הפטור מדאורייי' ופ"פ פירוש רש"י הוא כך בפנים ע"כ. ה) [שבת יג. וש"נ], ו) נ"נ מז. ב"מ קפ. בכורות יח:], ז) [נ"נ מז. ב"מ ב"מ קפ.], ח) [כלים פט"ו מ"ח], ט) ל"ל עשור, י) ל"ק ת"ז, כ) עיין רש"ק [וע"ע תוס' עירובין עא: ד"ה שמן], ל) ומתייב. ל"ק, מ) וסבר יש קנין לגמרי דאינו פוטר לקמן בפ' ר"י וי"ש קנין בספ"ק. ל"ק נ"א וסבר יש קנין בספ"ק כו', נ) [וע' הינב תוספות ב"מ פח. ד"ה תבואת].

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה נמדדת וכו' דלמרי' ב"ב ר"פ ט"ו במס' כלים: (ב) ד"ה שמן וכו' משקה הוא סס"ד: (ג) ד"ה אין רוב וכו' מספקינן בה ודוחה מתלה וכו': (ד) בא"ד פירות הטבל הללו לא וכו': (ה) בא"ד מדרבנן הס"ד ואח"כ מ"ה ומשני קסבר:

גליון הש"ס

גמ' קח לך מן השוק. ע' בב"מ דף נג ע"א תוס' דלמא: תוס' ד"ה קסבר בו' דס"ש דמי. ע' מגילה דף יט ע"ב בעורי אבן ד"ה ר"י:

מוסף רש"י

מבחוץ. דרוחין אותם כאילו היא עומדת בתוך כלי גדול ואם מחזיק אותו כלי מ' סאה טהורה השידה ואע"פ שהיא אינה מחזקת מ' סאה, דקסבר אף עוביה נמדד עמה (שבת מד:). אין קנין ביד עכו"ם להפקיע מיד מעשר. אם קנה עכו"ם קרקע בארץ אין קנינו קנוי להפקיעה מקדושתה שלא תתחייב במעשר ושכאל הקונה ממנו מן הפירות צריך לעשר (גיטין מז:).

עין משפט נר מצוה

קבט א ב מי' פ"ג מהל' טומאת כלים הלכה ד [והלא כר"ש שזורי ועי' הטעם בפי"ט]. קל ג ד מי' פ"ח מהל' טומאת אוכלים הל' יט ופ"ט הל"ח ועי' בהגהות וכ"מ ור"ש ק:

קלא ה מי' פ"ח מהל' תרומות הלכה י [ופ"ג מהל' כלים הל' טו] טוש"ע י"ד סי' שלא סעי' ג:

שיטה מקובצת

ו) מבפנים אם חללה שאם חללה מחזקת מ' סאה [טהורה]. מבחוץ משלשלין כל השידה בתוך כלי גדול מלא מים ואם היא מפלת מן המים מ' סאה טהורה ואם לאו [טמאה]: ב) נמדד עמה ר' יוסי אומר אלו ואלו מדרין כו'. קשה למורי הר"ר שמואל היאך אפשר דמודה ב"ש דעובי רגלים נמדדין (בהא) [עמה] הא אמר נמדדת מבפנים ומצא בפירושים ישנים במסכת שבת [דלר' יוסי] לא נחלקו ב"ש וב"ה: ג) ר"ש שזורי עיין שו"ת מהר"ם סי' א': ד) קסבר רוב עמי הארץ מעשרין הן והשאר נמחק: ה) קסבר אין קנין כו' וא"ת כיון דס"ל אין קנין אלמא ס"ל דמירוח העכו"ם פוטר דדריש דינגוך ולא דינגו עכו"מ וא"כ אמאי לא א"ל קח מפירות שמירחו עכו"מ [דפטור] מדאורייתא וחייב מדרבנן כי האי ר"י דלא דמי להני כל כך כמו אלו דמייתי דה"נ הם"ל ולימא ליה קח מפירות שנזרעו בעצ"ע שאינו נקוב דאינו חייב מיניה משום דלא פריך א"נ אמרינן במירוח העכו"ם וא"ת אמאי לא א"ל יצבור גורנו לתוכו ולעשר מיניה ובי"ה כדאמרי' לעיל ר"ל [דאה"נ] אלא שלא היה רוצה להפריש עליו אלא כשיעור הטבל שהיה מעורב ואם היה צובר גורנו לתוכו היה צריך להפריש מכל המעורב כאילו היה כולו [טבל גמור] ונמצא מפסיד להרבות בתרומה ליתן לכהן: ו) כלי ואין מטלטלין מלא וריקם כשק ואין: ז) דרוארין כאילו היה חלל משלים לכוריים: ח) למ"ד דלאו: ט) מדאורייתא דדוב ע"ה מעשרין והו"ל מן הפטור מדאורייתא הס"ד ואח"כ מה"ד ולימא ליה קח: י) בהו כמחצה: יא) מדאורייתא דקא בטל: יב) יוצאה (דף ס"ו) שהן ותיבת פירש נמחק: יג) רשא הרוטב והחלב והגריסין בזמן שהן משקה טופח הרי הן תחילה פי' דהוו משקה קרשו: יד) תיבות וסבר יש קנין לעכו"ם דאינו פוטר נמחק: טו) וצ"ע אי מירוח עיין ר"ש בסוף פ"ק דפיאה: